

CZU: 343.1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17627601>Sofia PILAT ¹

sofia-chirita@yandex.ru

MANAGEMENTUL ACTIVITĂȚII DE URMĂRIRE PENALĂ

Abstract: Articolul este dedicat analizei rolului și importanței managementului privit ca o gestionare eficientă a activității de urmărire penală și competenței organului de urmărire penală în vederea realizării scopului final. Managementul activității de urmărire penală constituie un proces complex, îndreptat spre atingerea unui scop, și anume cel de îndeplinire a justiției, care poate fi realizat numai printr-o gestionare eficientă a resurselor administrative și legislative disponibile.

Competența organului de urmărire penală, la rândul său, constă într-un set de atribuții funcționale reglementate de lege, pe care le au acestea la exercitarea urmăririi penale pe un anumit caz. Astfel, stabilirea corectă a competenței organului de urmărire penală și realizarea unui management eficient la exercitarea urmăririi penale, contribuie direct la atingerea scopului procesului penal care este direcționat spre:

- apărarea persoanei, a drepturilor și libertăților fundamentale ale acesteia, a societății și statului împotriva fenomenului criminalității;
- constatarea și descoperirea infracțiunilor săvârșite;
- prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni;
- aflarea adevărului;
- atragerea la răspunderea penală a celor vinovați.

De asemenea, un management eficient ce ține de activitatea de urmărire penală și realizarea atribuțiilor funcționale după competență contribuie direct la respectarea termenelor rezonabili în exercitarea urmăririi penale, prevenind, prin urmare, tergiversarea acestora. Scopul direct al prezentului studiu îl constituie cercetarea impactului unui management eficient asupra realizării activității de urmărire penală. Iar scopul indirect este sporirea eficientizării activității organului de urmărire penală în vederea realizării scopului procesului penal, prin intermediul identificării unor etape de organizare a desfășurării urmăririi penale atât sub aspect administrativ, cât și procesual.

Obiectivele prezentei lucrări științifice constau în definirea conceptelor de management și de competență, stabilirea importanței și rolului managementului în realizarea scopului urmăririi penale, descrierea etapelor de organizare a desfășurării urmăririi penale, identificarea impactului unui management eficient asupra realizării scopului procesului penal per ansamblu. Pentru realizarea studiului, au fost analizate lucrări științifice ale diferitor autori din domeniul abordat, precum și prevederi legislative, ceea ce a contribuit la înțelegerea importanței unei gestionări bine organizate și etapizate în vederea exercitării urmăririi penale.

Cuvinte-cheie: management, competență, gestionare, organizare, planificare, desfășurare, urmărire penală, cauză penală, ofițer de urmărire penală, conducătorul organului de urmărire penală.

¹ Conferențiar universitar, doctor în drept, Catedra „Procedură penală, criminalistică și securitate informațională”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>); e-mail: academia@mai.gov.md; ORCID ID: 0000-0002-1517-8886, e-mail: sofia-chirita@yandex.ru

MANAGEMENT OF CRIMINAL INVESTIGATION ACTIVITIES

Abstract: The respective article is dedicated to the analysis of the role and importance of management viewed as an efficient management of criminal prosecution activity and the competence of the criminal prosecution body in order to achieve the purpose of criminal prosecution.

The management of criminal prosecution activity constitutes a complex process, aimed at achieving a goal, namely that of administering justice, which can only be achieved through efficient management of all available administrative and legislative resources.

The competence of the criminal prosecution body, in turn, consists of a set of functional attributions regulated by law, which they have when exercising criminal prosecution on a particular case.

Thus, the correct establishment of the competence of the criminal prosecution body and the achievement of efficient management in the exercise of criminal prosecution, directly contribute to the achievement of the purpose of the criminal process which is directed towards:

- the defense of the person, his/her fundamental rights and freedoms, of society and the state against the phenomenon of crime;

- the ascertainment and discovery of all committed crimes;

- the prevention of the commission of new crimes;

- the discovery of the truth;

- the criminal liability of the guilty, etc.

Likewise, efficient management in criminal prosecution activity and the performance of functional duties according to competence, directly contribute to the observance of reasonable deadlines in the exercise of criminal prosecution, thus preventing their procrastination.

The direct purpose of this study is to research the impact of efficient management on the performance of criminal prosecution activity aimed at achieving the goal of the criminal trial.

The indirect purpose of the study is to increase the efficiency of the criminal prosecution body's activity in order to achieve the goal of the criminal trial, by identifying stages of organizing the conduct of criminal prosecution, both from an administrative and procedural perspective.

The objectives of this scientific work are to define the concept of management; the concept of competence; establish both the importance and the role of management in achieving the purpose of criminal prosecution; describe the stages of organizing the conduct of criminal prosecution; identify the impact of effective management on achieving the purpose of the criminal trial as a whole.

As a result of the study, the research of scientific works of authors in the field addressed, as well as legislation, which in turn will contribute to understanding the importance of well-organized and staged management in the exercise of criminal prosecution.

Keywords: management, competence, administration, organization, planning, development, criminal prosecution, criminal case, criminal prosecution officer, head of the criminal prosecution body.

INTRODUCERE

Exercitarea urmăririi penale ca fază a procesului penal necesită o delimitare clară a sarcinilor organului de urmărire penală atât pe „linie verticală”, cât și pe „linie orizontală”. Prin „linie verticală” se înțelege distribuirea responsabilităților în funcție de tipul infracțiunii comise și de competențele organelor de urmărire penală care sunt determinate de lege. Astfel, fiecare organ de urmărire penală va investiga doar infracțiunile pentru care are competență, conform reglementărilor legale, și va acționa în limitele atribuțiilor specifice. Prin „linie orizontală” se subînțelege exercitarea urmăririi penale de către organe de urmărire penală de același grad sau ierarhie. În acest caz, diferite organe de urmărire penală cu același nivel ierarhic pot efectua investigații pentru cauze similare sau conexe, fără ca una dintre acestea să aibă o autoritate ierarhică asupra celeilalte. Aceste organe colaborează în cadrul aceleiași structuri ierarhice, dar nu există o subordonare directă între ele în ceea ce privește competența specifică.

Din cele expuse supra, conchidem că prezența mai multor organe de urmărire penală la examinarea aceleiași cauze penale determină stabilirea cu precizie a sarcinilor ce revin fiecărui organ în parte în modul în care activitatea lor să nu se suprapună cu a altora și să nu rămână domenii neacoperite. În ipoteza dezvoltării rezultatelor științifice obținute va fi definit conceptul de management și competență, vor fi descrise etapele de organizare a desfășurării urmăririi penale, va fi stabilită atât importanța, cât și rolul managementului în realizarea scopului urmăririi penale, și nu în ultimul rând va fi identificat impactul unui management eficient asupra realizării scopului procesului penal per ansamblu.

METODE ȘI MATERIALE APLICATE

În scopul realizării obiectivelor propuse, au fost utilizate următoarele metode științifice: metoda logică bazată pe analiza deductivă și analiza inductivă, metoda comparativă și metoda sistemică care s-a aplicat la sistematizarea etapelor de organizare a desfășurării urmăririi penale. În procesul elaborării articolului, au fost consultate lucrări ale științifice ale autorilor Ig. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, M. Gheorghită, S. Nestor, T. Osoianu, Iu. Odagiu, D. Ostavciuc, C. Rusnac, N. Volonciu, Gh. Zăhărescu ș.a.

Listă de abrevieri:

CPP – Cod de Procedură Penală;
RM – Republica Moldova;
MAI – Ministerul Afacerilor Interne;
OAI – Organele Afacerilor Interne;
MSI – Măsurile Speciale de Investigații;
art. – articol;
nr. – număr;
Vol. – volum;
p. – pagina;
de ex. – de exemplu.

DISCUȚII

Urmărirea penală este o fază a procesului penal, prevăzută în Partea specială, Titlul I, Capitolul I din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, care constă în activitatea desfășurată de organele de urmărire penală, în limitele căreia sunt administrare și verificate probele necesare privind existența infracțiunii, identificarea făptuitorilor, stabilirea răspunderii acestora, pentru a se costata dacă este sau nu cazul a se dispune trimiterea acestora în judecată¹.

Urmărirea penală ca fază a procesului presupune desfășurarea unui mare volum de activități necesare realizării obiectivelor stipulate în lege. În partea specială a CPP al RM sunt reglementate cronologic activitățile specifice ale acestei faze, care în mod logic debutează cu începerea urmăririi penale, continuă cu punerea sub învinuire și se finalizează cu terminarea urmăririi penale și trimiterea dosarului în instanța de judecată².

Asigurarea respectării legalității în activitatea de urmărire penală și realizarea unei

¹ Osoianu T., Ostavciuc D. Urmărirea penală: Suport de curs. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2021. ISBN 978-9975-3366-8-0. CZU 343.123.1(075.8). O-85. pp. 136-137.

² *Ibidem*, p. 137.

munci de calitate în acest domeniu presupun o organizare și planificare judicioasă, științific fundamentată a acțiunilor și măsurilor ce se întreprind pentru soluționarea operativă și completă a cauzelor penale comise³.

Managementul măsurilor de urmărire penală, contribuie la realizarea sarcinilor procesului penal, începând chiar din faza actelor premergătoare⁴.

Considerată drept un element tactic fundamental pentru descoperirea și cercetarea infracțiunilor, *etapa organizării și planificării urmăririi penale* servește la realizarea dezideratelor procesului penal (identificarea, calificarea la timp și în mod complet a infracțiunilor), ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie atrasă la răspundere penală. În acest scop, se impune determinarea direcțiilor și limitei cercetărilor necesare elucidării, sub toate aspectele, a faptelor incriminate de lege⁵.

Etapa de organizare a desfășurării urmăririi penale are o importanță majoră pentru întreaga societate, asigurând respectarea principiilor procesului penal în activitatea de urmărire penală. Conform art. 6 al Ordinului MAI cu privire la aprobarea principiilor de management în sistemul Ministerului Afacerilor Interne, nr. 444 din 26 decembrie 2008, etapa de organizare în activitatea de urmărire penală presupune:

- Asigurarea interacțiunii în cadrul procesului de urmărire penală cu alte subdiviziuni ale ministerului și ale organelor de drept.

- Analiza practicii și calității urmăririi penale, organizarea instruirii profesionale a ofițerilor de urmărire penală.

- Acumularea, generalizarea și implementarea experienței avansate, elaborarea recomandărilor metodice privind efectuarea urmăririi penale pe diferite categorii de infracțiuni⁶.

De asemenea, un rol deosebit de important în organizarea urmăririi penale îl joacă asigurarea subdiviziunii de urmărire penală cu suport informațional necesar. Prin asigurarea cu suport informațional se înțelege activitatea conducătorului organului de urmărire penală îndreptată spre crearea, perfecționarea și funcționarea sistemelor de informație ce au drept scop acumularea și procesarea informației necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor funcționale ale urmăririi penale⁷.

În acest sens, în scopul asigurării unei bune realizări a activității de urmărire penală, conducătorul instituției în cadrul căruia activează subdiviziunea de urmărire penală sau au sediul ofițerii de urmărire penală, întru asigurarea confidențialității urmăririi penale, este obligat să-i asigure fiecărui ofițer de urmărire penală un birou individual de serviciu dotat cu mijloace tehnico-materiale și alt inventar necesar pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu (de ex., mese, scaune, dulapuri, telefoane de serviciu fix și mobil conectate la rețea, tehnică criminalistică și specială, safeuri, computer, tehnică audio-video, tehnică de multiplicat și alte rechizite de birou). Conducătorul instituției în cadrul căruia activea-

³ Nestor S. Eficientizarea organizării și planificarea cercetării infracțiunilor comise de minori. În: Anale Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Științe socioumane. Ediția a XII-a, nr. 2. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, 2012. ISSN 1857-0976. ISBN 978-9975-4407-5-2. CZU 34:355.232(478-25)(082). A 15. pp. 119-122, p. 121.

⁴ *Ibidem*, p. 121.

⁵ Zăhărescu Gheorghe. Precizări cu privire la organizarea și planificarea urmăririi penale – planul de urmărire penală. În: Revista „P.C.C.”, nr.2, 1981. p. 86-91, p. 89.

⁶ Ordinul MAI cu privire la aprobarea principiilor de management în sistemul Ministerului Afacerilor Interne, nr. 444 din 26 decembrie 2008, art. 6.

⁷ Nestor S. Op. cit., p. 121.

ză subdiviziunea de urmărire penală, în mod obligatoriu va amenaja o încăpere destinată pentru întrevederea avocaților cu persoanele reținute și va asigura realizarea în condiții confidențiale a acestui drept.

De asemenea, conducătorul instituției în mod obligatoriu va asigura organul de urmărire penală cu transport de serviciu și cantitatea de carburanți necesară pentru executarea atribuțiilor procesuale, va întreprinde măsuri în vederea dotării angajaților organelor de urmărire penală cu uniformă de serviciu în conformitate cu actele normative în vigoare. Pentru păstrarea materialelor, cauzelor penale și corpurilor delict, conducătorul organului în cadrul căruia activează subdiviziunea de urmărire penală este obligat să amenajeze încăperi speciale în corespundere cu cerințele prevăzute de actele normative în vigoare.

La eliberarea sau transferarea lucrătorului responsabil pentru evidența și păstrarea materialelor, cauzelor penale și corpurilor delict, conducătorul subdiviziunii în cadrul căruia activează organul de urmărire penală prin dispoziție creează o comisie care va efectua inventarierea materialelor, cauzelor penale și corpurilor delict transmise pentru evidență și păstrare. În cazul constatării pierderii materialelor, cauzelor penale sau corpurilor delict se va efectua în mod obligatoriu o anchetă de serviciu; concomitent, conducătorul organului de urmărire penală va lua măsurile prevăzute de lege în vederea inițierii procedurii de restabilire a dosarului penal sau a documentelor dispărute.

Se interzice semnarea foi de lichidare, la transferul sau eliberarea din funcție a conducătorului organului de urmărire penală sau ofițerului de urmărire penală, dacă aceștia n-au transmis materialele cauzelor penale sau sesizările cu privire la infracțiuni ori corpurile delict prin act de primire-predare altei persoane împuternicite. De asemenea, unul dintre cele mai importante elemente ale etapei de organizare a activității de urmărire penală este asigurarea organizării interacțiunii externe și interne. Prin *interacțiunea externă* se subînțelege cooperarea organului de urmărire penală cu alte servicii ale OAI. *Interacțiunea cu caracter intern* este o activitate coordonată a structurii subdiviziunilor de urmărire penală⁸.

Principiile de bază ale interacțiunii rezultă din dispozițiile actelor normative, cum ar fi cele ale Codului de procedură penală, Legii cu privire la statutul ofițerului de urmărire penală, Legii cu privire la activitatea specială de investigații, Legii cu privire la procuratură etc.⁹ Așadar, cele menționate mai sus poartă un caracter general și se axează în special pe aspectul organizatoric în cadrul organelor de urmărire penală, influențând nemijlocit asupra aspectului cantitativ și calitativ al acțiunilor și actelor emise de către reprezentantul organului de urmărire penală. Managementul activității de urmărire penală ce se referă într-un mod special la cercetarea infracțiunilor propriu-zise, presupune realizarea unui spectru de decizii de ordin organizatoric, acțiuni procedurale și speciale de investigație.

Aceste decizii și acțiuni ale organelor de urmărire penală poartă atât caracter procesual, cât și neprocesual (tactic-organizatoric). Caracterul lor unitar constă în faptul că atât deciziile procesuale, cât și cele neprocesuale sunt orientate spre îndeplinirea sarcinilor urmăririi penale, cercetării și descoperirii infracțiunilor, identificării infractorului și atragerii lui la răspunderea penală, rezolvarea altor probleme ale procesului penal. Deosebirea constă în faptul că deciziile procesuale și cele neprocesuale au bază diferită și își găsesc expresie în forme diferite. Astfel, dacă cele dintâi se bazează pe normele concrete ale le-

⁸ Nestor S. Op. cit., p. 121.

⁹ Nestor S. Op. cit., p. 121.

gislației penale și de procedură penală, care se reflectă în documentele oficiale întocmite pe marginea acțiunii penale, cele din urmă se bazează pe diferite recomandări ale teoriei și practicii pozitive ale organelor de drept și speciale de investigații, pe instrucțiuni, norme și experiența proprie a lucrătorilor organelor respective. De obicei, în materialele dosarului penal sunt reflectate numai rezultatele deciziilor procesuale ale organului de urmărire penală; celelalte se fixează în materialele de lucru și dosarele de evidență operativă¹⁰.

La deciziile și acțiunile cu caracter procesual, care fac parte din organizarea cercetării, se referă: pornirea urmăririi penale în legătură cu depistarea infracțiunii; aplicarea măsurilor de reprimare față de persoanele suspecte ori reținute; efectuarea unor anumite acțiuni procesuale și a măsurilor speciale de investigații, orientate spre obținerea probelor infracțiunii; audierea martorilor; victimelor și a persoanelor bănuite de comiterea infracțiunii; formularea și aducerea la cunoștință a învinuirii etc.¹¹

La deciziile și acțiunile cu caracter neprocesual (tactic) care, de asemenea, fac parte din organizarea cercetării infracțiunilor sus-numite, se referă: obținerea și analiza informației, precum și a datelor despre infracțiune; planificarea cercetării și realizarea măsurilor speciale de investigații; realizarea interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu servicii operative, ministere, departamente etc.; analiza materialelor obținute și controlul desfășurării lucrului în baza materialelor cauzei concrete¹². Prin urmare, menționează autorul Gheorghiță Mihail, „Organizarea cercetării cauzei penale prezintă activitatea rațională a ofițerului de urmărire penală, care include un anumit complex (sistem) de decizii (hotărâri) și acțiuni orientate spre constatarea evenimentului ilicit, identificarea persoanei infractorului, stabilirea vinovăției acesteia și altor circumstanțe care au importanță pentru soluționarea sarcinilor procesului penal”¹³.

La rândul său, *etapa planificării urmăririi penale* este procesul de gândire ce constă în determinarea conținutului și ordinii activității spre identificarea tuturor circumstanțelor infracțiunii comise și stabilirea vinovaților cu stricta respectare a vinovăției, cu utilizarea rațională a timpului și forțelor¹⁴. Planificarea urmăririi penale constituie o metodă tactică fundamentală, care imprimă un caracter științific activității de descoperire și cercetare a infracțiunilor ce începe încă în faza actelor premergătoare, de la verificarea datelor inițiale și elaborarea primelor versiuni, până la documentarea finală a împrejurărilor în care s-a comis infracțiunea. Desfășurarea planificată a urmăririi penale constituie, în același timp, o premisă importantă pentru creșterea fermității împotriva acțiunilor infracționale. Pe de altă parte, planificarea urmăririi penale reprezintă un proces complex de analiză a activităților care trebuie executate și a succesiunii lor logice, constituindu-se într-un ghid care conferă perspectivă și eficiență investigației¹⁵.

Așadar, planificarea reprezintă latura cea mai importantă a organizării cercetării faptelor penale, asigurând efectuarea acesteia în conformitate cu prevederile legii, într-un mod temeinic, complet și obiectiv. Ofițerul de urmărire penală este obligat să-și organizeze activitatea în așa fel ca, în cel mai scurt posibil termen și într-un mod neîntârziat,

¹⁰ Gheorghiță M. Tratat de criminalistică. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2017. ISBN 978-9975-53-834-3. CZU 343.9(075.8). G 41. p. 335.

¹¹ *Ibidem*, p. 336.

¹² *Ibidem*, p. 336.

¹³ *Ibidem*, 336.

¹⁴ Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. Tactica acțiunilor de urmărire penală: Curs universitar. Chișinău: Cartea Militară, 2020. ISBN 978-9975-3366-0-4. CZU 343.1:343.98(075.8). T 12. p. 39.

¹⁵ *Ibidem*, p. 39.

să cerceteze obiectiv, multilateral, sub toate aspectele sesizarea sau cauza penală din gestiunea sa. În acest scop, ofițerul de urmărire penală, în termen restrâns din momentul parvenirii sesizării cu privire la infracțiune, după caz, de la începerea urmăririi penale, bazându-se pe informațiile de care dispune și pe versiunile înaintate, va întocmi, și ulterior, la apariția necesității, va completa planul acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații, necesare pentru soluționarea justă a fiecărei cauze penale în parte.

Planul cu privire la acțiunile de urmărire penală și măsurile speciale de investigații trebuie să conțină descrierea scurtă a circumstanțelor infracțiunii, versiunile înaintate în baza informațiilor și probelor acumulate, acțiunile de urmărire penală și măsurile operative de investigații necesare în vederea confirmării sau excluderii versiunilor înaintate, executorul și termenul concret de realizare a acțiunilor planificate. Ofițerul de urmărire penală și angajații subdiviziunilor specializate de efectuarea MSI, incluși în componența grupului de urmărire penală, ținând cont de datele acumulate la etapa inițială a urmăririi penale, după caz, pot să întocmească în comun planul acțiunilor de urmărire și măsurilor speciale de investigații. Planul comun va prevedea măsuri pentru toate serviciile care urmează a fi implicate în descoperirea infracțiunii.

Prin urmare, etapa planificării urmăririi penale constituie un proces continuu care atribuie urmăririi penale un suport științific de organizare a muncii, eliminând din activitatea organelor de urmărire penală orientarea unilaterală a investigațiilor, desfășurarea unor activități inutile, formalismul și rutina. În cazul în care etapa planificării urmăririi penale se ignoră, urmărirea penală este desfășurată superficial, uneori haotic, cu toate consecințele care decurg din aceasta: clarificarea incompletă a împrejurărilor faptei, administrarea necalificată a probelor, trecerea cu ușurință peste fapte și împrejurări semnificative pentru soluționarea cauzei, utilizarea insuficientă a metodelor și mijloacelor științifice criminalistice, alte deficiențe de natură să conducă la cheltuieli inutile de energie și timp, iar în cazuri mai dificile, să facă imposibilă descoperirea infracțiunii.

În contextul celor expuse, specificăm că etapa planificării urmăririi penale comportă un conținut amplu și complex, constituind latura organizatorică și creatoare a unui complicat proces de gândire a ofițerului de urmărire penală. Sub acest aspect, etapa de planificare a urmăririi penale poate fi tratată ca un proces creativ de programare a activității de urmărire penală, proces care cuprinde, pe de o parte, determinarea în baza analizei datelor existente în cauză a situației de fapt, iar, pe de altă parte, presupune direcționarea activității de cercetare, stabilirea mijloacelor și modului de administrare a probelor, a altor măsuri de organizare a activității de cercetare în măsură să asigure succesul în procesul desfășurării urmăririi penale.

Pentru a fi realizată corect și eficient, etapa de planificare în cadrul urmăririi penale se desfășoară în următoarea consecutivitate:

- Planificarea acțiunilor inițiale de urmărire penală.
- Planificarea acțiunilor ulterioare de urmărire penală.
- Planificarea la etapa finală a cercetării¹⁶.

Elementele de bază ale cercetării pe cauzele penale concrete sunt următoarele:

- Studiarea datelor factice avute la dispoziție.
- Înaintarea versiunilor.
- Alegerea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigație și celor

¹⁶ Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. Op. cit., p. 41.

organizatorice necesare pentru efectuare, termenele și ordinea de efectuare a acestora, precum și persoanele ce le vor efectua¹⁷.

Managementului activității de urmărire penală îi sunt specifice următoarele forme de planificare:

- Planificarea cercetării unei fapte ilegale în ansamblu.
- Planificarea operațiilor tactice.
- Planificarea activităților de urmărire penală.
- Planificarea măsurii speciale de investigație.

Planificarea cercetării unei fapte penale în ansamblu cuprinde determinarea sarcinilor activităților în funcție de natura faptei și prevederile legii. Într-o cauză, se cer dovedite fapta și împrejurările de fapt, inclusiv locul, timpul, modul și împrejurările în care s-a comis, făptuitorul, vinovăția acestuia, circumstanțele agravante și atenuante ale faptei, prejudiciul, caracterul și gravitatea acestora, alte fapte și împrejurări în măsură să influențeze răspunderea și stabilirea pedepsei, cum ar fi caracteristica făptuitorului, comportarea victimei, antecedentele penale etc.¹⁸ Elementele enunțate ale obiectului probațiunii se vor concretiza în planul de cercetare în funcție de conținutul versiunilor elaborate, prin formularea întrebărilor la care activitatea de urmărire penală trebuie să dea răspuns¹⁹.

Este evident că întrebările și sarcinile ce configurează planul de cercetare diferă nu numai de la o categorie de infracțiuni la altele, dar și de la un caz la altul, chiar dacă se atribuie la aceeași categorie. Întotdeauna planul trebuie să prevadă clarificarea unor aspecte esențiale ale faptei cercetate²⁰, prevăzute de așa-numita „formulă a celor 7 întrebări”: 1) Ce faptă s-a comis? 2) Unde s-a comis? 3) Când s-a comis? 4) Cine este făptuitorul? 5) Cum a comis fapta? 6) Cu ajutorul cui? 7) În ce scop?

În plan se vor prevedea activitățile de urmărire penală și posibilitatea efectuării lor la nivel tactic convenit. În acest scop se va preciza ordinea, locul și procedeele tactice, prin a căror aplicare activitățile planificate să se desfășoare cu succes. Specificarea termenelor de realizare a activităților de urmărire penală precizează persoanele concrete investite cu efectuarea acestora²¹.

Ofițerul de urmărire penală va aprecia forțele și mijloacele de care dispune pentru moment, dar și posibilitatea folosirii lor în mod eficient. Termenele efectuării activităților prevăzute în plan pot fi stabilite cu aproximație sau în mod concret²².

Planificarea operațiilor tactice și a activităților de urmărire penală au, de obicei, aceeași structură: determinarea scopului, specificarea ordinii și a timpului efectuării, a forțelor și mijloacelor necesare. Firește, conținutul planului de activități este întocmit în funcție de natura cauzei, dar și de specificul activității de urmărire penală²³.

Planificarea activității de urmărire penală într-o cauză concretă capătă forma unui plan scris al căror elemente principale sunt versiunile, problemele de clarificat în cadrul fiecărei versiuni, termenul de rezolvare și activitățile de urmărire penală prin care se dă răspuns la problemele amintite²⁴.

¹⁷ Ibidem, p. 41.

¹⁸ Ibidem, p. 41.

¹⁹ Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. Op. cit., p. 41.

²⁰ Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. Op. cit., p. 42.

²¹ Ibidem, p. 42.

²² Ibidem, p. 42.

²³ Ibidem, p. 42.

²⁴ Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. Op. cit., p. 42.

Forma planului de urmărire penală depinde de experiența profesională a ofițerului de urmărire penală²⁵.

Nu există o formă concretă, obligatorie a unui plan de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală alegând forma pe care o consideră potrivită, de aceea planul se elaborează pe o foaie unde se indică numai activitățile spre efectuare până la schițe complicate cu planuri și grafice, așa-numitele planuri analitice. În majoritatea cazurilor se folosesc formele cele mai simple ale unui plan de urmărire penală, care conține notele și informațiile strict necesare²⁶.

Conchidem că activitatea de planificare se materializează într-un plan bine determinat, întocmit într-o formă scrisă, care poate căpăta cele mai diverse forme, precum o schițare a activităților ce urmează a fi efectuate în cazurile simple (de ex., în cazul unui act de huliganism), până la combinații de scheme, tabele, grafice, sisteme de fișe etc. în cazurile complicate (de ex., cauze penale cu un număr mare de învinuiți, de acte infracționale comise sau episoade etc.). Cerința de bază ce urmează a fi respectată, indiferent de forma planului, rezidă în faptul ca acesta să cuprindă toate elementele planificării menționate mai sus, precum: versiunea, problemele ce urmează a fi elucidate în legătură cu fiecare versiune, operațiile tactice și activitățile de urmărire prin a căror efectuare se prevede verificarea versiunilor și determinarea împrejurărilor faptei, termenele și persoanele executante.

În cazul efectuării urmăririi penale de către un grup de ofițeri, planificarea capătă o altă amploare în paralel cu planul de bază elaborat de către ofițerul de urmărire penală autorizat să dirijeze întreaga activitate de cercetare a cauzei, urmând să fie întocmite planuri individuale pentru fiecare membru al grupului. Conținutul planului diferă în funcție de sarcinile atribuite fiecărui ofițer în parte din cadrul grupului și constă în: verificarea unei sau mai multor versiuni, cercetarea unui sau mai multor episoade, a tuturor împrejurărilor faptei comise precum și a celor ce se referă la activitatea infracțională a fiecărui învinuit în parte.

În situația în care fapta infracțională comisă a cuprins mai multe localități sau teritorii, acțiunile de urmărire penală ale membrilor grupului de ofițeri creat se vor desfășura după anumite criterii teritoriale existente. În cauzele complexe cu un grad sporit de dificultate, un număr mare de participanți și cu concurs de infracțiuni săvârșite, la planul acțiunilor de urmărire penală se pot anexa fișe pentru fiecare învinuit, ce conțin date despre faptele săvârșite, probleme ce urmează a fi elucidate, ordinea și modalitățile de rezolvare a acestora, scheme ce se referă la structura grupei infracționale și la relațiile dintre membrii acesteia, grafice referitoare la efectuarea unor activități de cercetare precum reținerea și prezentarea spre recunoaștere, percheziția, ascultarea învinuiților etc.

În scopul evitării sancțiunilor procedurale, un rol deosebit de important în managementul acțiunilor de urmărire penală îl joacă respectarea termenelor care, la rândul lor, asigură eficacitatea aplicării principiului operativității urmăririi penale și disciplinează persoana imputernicită pentru efectuarea urmăririi penale. Termenele procedurale au un dublu scop: de a promova principiul operativității în procesul penal și de a asigura o anumită durată minimă și maximă necesară pentru ca activitatea procesuală să se desfășoare în bune condiții²⁷.

²⁵ *Ibidem*, p. 42.

²⁶ Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. *Op. cit.*, p. 42.

²⁷ Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Partea generală*. Vol. I. București: Editura Paideia, 1993. p. 466.

Așadar, termenul este o limitare de ordin cronologic la îndeplinirea unor acte procesuale sau efectuarea unor acte procedurale. Limitarea se realizează prin fixarea de către lege a unui interval de timp în cadrul căruia e necesar să se efectueze activitatea, sau a unui moment procesual după atingerea căruia să se poată îndeplini actul respectiv²⁸.

Într-o societate contemporană, unde ritmul vieții este alert, timpul constituie cea mai importantă resursă de care dispunem. Existența propriu-zisă a ființei umane în condițiile unei vieți contemporane, ar fi imposibilă fără gestionarea timpului. Timpul constituie un fenomen inerent în management. Managementul timpului reprezintă controlul realizat de către om al acestei resurse, constituind, prin urmare, esența progresului tehnic și economic, deoarece fructificarea și demonstrarea unei idei depinde de factorul de timp.

De asemenea, managementul timpului incubă totalitatea activităților prin care etapele din proiect sunt finalizate conform graficului: definirea, ordonarea, estimarea duratelor, planificarea, urmărirea și controlul. Azi fenomenul managementului timpului devine tot mai actual și mai larg utilizat în toate domeniile de activitate, inclusiv în cea de urmărire penală. Pentru un ofițer de urmărire penală sau procuror, problema dirijării timpului prezintă o importanță majoră, deoarece toate activitățile lor sunt limitate de anumite perioade de timp.

În această ordine de idei, managementul timpului în activitatea de urmărire penală include următoarele etape consecutive:

- Evidență strictă a timpului.
- Optimizarea resurselor de timp.
- Planificarea zilei, săptămânii, lunii sau a unei alte perioade de timp.
- Întocmirea unei liste a acțiunilor de urmărire penală și aranjarea lor în funcție de gradul de prioritate și termenul de realizare.

Așadar, managementul timpului prezintă numeroase avantaje pentru manageri, favorizându-i:

- Să păstreze echilibrul în viața profesională și personală.
- Să stabilească prioritățile.
- Să comunice mai bine.
- Să delege sarcini.
- Să obțină o vedere *per ansamblu* asupra sarcinilor de realizat.
- Să atingă scopul urmărit.
- Să obțină mai multe rezultate pe o unitate de timp.
- Să-și dezvolte creativitatea.
- Să participe la îmbunătățirea calității vieții tuturor membrilor organizației.
- Să reziste și să se adapteze mai bine schimbărilor.

Activitatea organelor de urmărire penală influențează nemijlocit actul de înfăptuire a justiției în vederea realizării principiului inevitabilității răspunderii penale. Atingerea respectivului obiectiv – inevitabilitatea răspunderii penale –, necesită aplicarea pe scară largă a cunoștințelor teoretice și abilităților practice în domeniul tacticii și metodicii criminalistice la investigarea anumitor categorii de infracțiuni. Cercetarea oricărei infracțiuni se află într-o interdependență strânsă cu modalitatea de planificare a activității persoanei împuternicite pentru efectuarea urmăririi penale.

²⁸ Dolea Ig., Roman D., Sedlețchi Iu. ș.a., Drept procesual penal. Chișinău: Editura Cartier, 2005. ISBN 9975-79-343-6. CZU 343.1(075.8). D 82. p. 457.

REZULTATE OBȚINUTE

Activitatea unui ofițer de urmărire penală sau procuror nu poate fi fructuoasă și nu este soldată cu succes, dacă este realizată într-o manieră neorganizată, fără a ține cont de limitele de timp prestabilite pentru cercetarea diferitelor categorii de infracțiuni. Planificarea cercetării cauzei concrete, fiind un mod (gen) de analiză și evaluare a informațiilor deținute de către ofițerul de urmărire penală, prezintă un proces important, ca rezultat fiind trasate sarcinile investigațiilor întru atingerea scopului procesului penal²⁹.

Modalitatea cea mai optimă, rapidă și eficientă de examinare a unei anumite cauze penale, în care pe parcursul cercetării apar noi circumstanțe, este implementarea planificării algoritmizate a urmăririi penale. Această etapă a activității de urmărire penală se aplică pe scară largă în fiecare caz concret, când ofițerul de urmărire penală se ciocnește cu noi circumstanțe ale faptei și nu are întotdeauna experiență suficientă pentru rezolvarea acestora, dar trebuie să acționeze, în cel mai bun caz, sau stagnează procesul de cercetare a infracțiunii, în cel mai rău caz.

În activitatea organelor de urmărire penală, algoritmul reprezintă o combinație de acțiuni de urmărire penală interdependente, aliniate într-o succesiune optimă, ce vizează obținerea unui rezultat dorit într-o anumită perioadă de timp. Toate acțiunile de urmărire penală realizate în baza planificării algoritmizate nu se efectuează aleatoriu (după propria voință a ofițerului de urmărire penală sau a procurorului), ci într-un mod ordonat, consecutiv și ierarhic în baza unui sistem de priorități. Fapt ce demonstrează rolul și importanța majoră a planificării algoritmizate la îmbunătățirea practicii de cercetare a faptelor penale și optimizarea timpului de lucru a persoanei împuternicite cu exercitarea urmăririi penale.

Un exemplu elocvent în acest sens ar fi cercetarea planificată algoritmizată a infracțiunii de șantaj, care presupune realizarea unui set de acțiuni succesive de urmărire penală și măsuri speciale de investigație:

- Audierea părții vătămate.
- Audierea martorilor.
- Percheziții la domiciliul și locul de muncă al persoanei bănuite.
- Ridicarea de obiecte și documente.
- Prezentarea spre recunoaștere a șantajistului, precum și a diferitelor obiecte și documente.
- Confruntarea dintre partea vătămată, martori și învinuit.
- Verificarea declarațiilor la locul infracțiunii.³⁰

De asemenea, planificării algoritmizate îi este caracteristic dinamismul. Astfel, acțiunile de urmărire penală deviază în funcție de fapta examinată, pe măsura modificării acesteia realizându-se și anumite acțiuni specifice.

O planificare incorectă a activității reprezentanților organelor de urmărire penală, însoțită de întârzierea cercetării în termeni stabiliți a cauzelor penale, poate apărea în rezultatul:

- Utilizării iraționale a timpului de lucru.
- Inexistenței unui plan de acțiuni bine chibzuit.
- Numărul mare de cauze penale aflate în gestiune.
- Lipsei de interacțiune dintre organele de urmărire penală cu organele speciale de

²⁹ Gheorghită M. Op. cit., p. 345.

³⁰ Ibidem, p. 795.

investigație în procesul cercetării infracțiunilor.

- Lipsei interesului personal al persoanei împuternicite pentru efectuarea urmăririi penale.

- Lipsei unor motivări din partea conducătorului, care atrage după sine lipsa de interes față de realizarea atribuțiilor de serviciu.

- Drept urmare a celor menționate, specificăm că raționalizarea timpului de lucru și realizarea corespunzătoare a atribuțiilor de serviciu depinde de următorii factori:

- Stabilirea clară a obiectivelor, sarcinilor și limitelor de timp pentru realizarea acestora.

- Organizarea zilei de muncă în așa mod încât 70% să fie dedicate activităților planificate din timp, iar 30% unor activități neprevăzute, spontane, apărute pe parcursul zilei (15% pentru activități neprevăzute și 15% pentru cele spontane).

- Evidența timpului cheltuit pentru realizarea activităților pe parcursul zilei, care va crea o imagine completă și va permite realizarea din timp a unui plan de acțiuni.

- Repartizarea sarcinilor de serviciu în principale, mai puțin principale și secundare, fapt ce va permite întocmirea unui plan bine chibzuit cu indicarea fixă a termenelor de realizare a diferitor activități.

- Respectarea principiilor de bază la planificarea timpului, și anume: regularitate, sistematizare și succesiune.

Pentru asigurarea unei realizări fructuoase a managementului activității de urmărire penală, este necesar să fie incluse în volumul de lucru acele activități de care se poate ocupa efectiv persoana împuternicită cu efectuarea urmăririi penale, într-o anumită perioadă de timp prestabilită. În scopul planificării cât mai corespunzătoare a activităților sale și realizării rapide a acestora, reprezentantul organului de urmărire penală își poate împărți activitățile în funcție de prioritate. Așadar, activitățile respective pot fi împărțite în două grupe:

- Acțiuni de urmărire penală inițiale, care urmează a fi realizate urgent de către persoana împuternicită cu efectuarea urmăririi penale (de ex., cercetarea la fața locului și audierea bănuitului).

- Acțiuni de urmărire penală ulterioare, pe care persoana împuternicită cu efectuarea urmăririi penale le realizează într-o perioadă eșalonată de timp (de ex., dispunerea expertizelor necesare, inclusiv repetate sau suplimentare).

CONCLUZII

Managementul timpului în activitatea de urmărire penală oferă numeroase avantaje:

- Favorizează îmbunătățirea calității activităților realizate.
- Favorizează adaptarea la schimbările survenite.
- Favorizează dezvoltarea creativității în muncă.
- Îmbunătățește comunicarea, cooperarea și interacțiunea dintre conducător și subalterni.

- Favorizează echilibrul între viața profesională și cea personală.

- Favorizează realizarea scopului propus în vederea realizării atribuțiilor de serviciu.

- Favorizează stabilirea priorităților.

- Favorizează delegarea sarcinilor.

- Oferă o imagine de ansamblu asupra activităților ce urmează a fi realizate.

- Contribuie la îmbunătățirea calității vieții a angajaților.

Per ansamblu, avantajele enumerate supra eficientizează activitatea organului de urmărire penală, în special a ofițerului de urmărire penală la înfăptuirea justiției.

BIBLIOGRAFIE**BIBLIOGRAPHY**

- Dolea Ig., Roman D., Sedlețchi Iu. ș.a. Drept procesual penal. Chișinău: Editura Cartier, 2005. 960 p., ISBN 9975-79-343-6. CZU 343.1(075.8). D 82.
- Gheorghită M. Tratat de criminalistică. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2017. 872 p., ISBN 978-9975-53-834-3. CZU 343.9(075.8). G 41.
- Nestor S. Eficientizarea organizării și planificarea cercetării infracțiunilor comise de minori. În: Anale Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Științe socioumane. Ediția a XII-a, nr. 2. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, 2012. 184 p., pp. 119-122, p. 121. ISSN 1857-0976. ISBN 978-9975-4407-5-2. CZU 34:355.232(478-25)(082). A 15.
- Ordinul MAI cu privire la aprobarea principiilor de management în sistemul Ministerului Afacerilor Interne, nr. 444 din 26 decembrie 2008, art. 6.
- Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. Tactica acțiunilor de urmărire penală: Curs universitar. Chișinău: Cartea Militară, 2020. 338 p., ISBN 978-9975-3366-0-4. CZU 343.1:343.98(075.8). T 12.
- Osoianu T., Ostavciuc D. Urmărirea penală: Suport de curs. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2021. 280 p., ISBN 978-9975-3366-8-0. CZU 343.123.1(075.8). O-85.
- Volonciu N. Tratat de procedură penală. Partea generală. Vol. I. București: Editura Paideia, 1993. 498 p.
- Zăhărescu Gh. Precizări cu privire la organizarea și planificarea urmăririi penale – planul de urmărire penală. În: Revista „P.C.C.”, nr.2, 1981. pp. 86-91.